

УДК 657

*Губарик О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

На підприємстві внутрішньогосподарським контролем дебіторської заборгованості займаються безпосередньо бухгалтери, які ведуть облік розрахунків з дебіторами. А саме бухгалтер з розрахунків з покупцями та постачальниками, так як дебіторська заборгованість може виникати в обох випадках, та бухгалтер з обліку розрахунків з працівниками стосовно коштів, виданих під звіт та матеріально-відповідальними особами.

Контроль своєчасної сплати покупцями виставлених рахунків на оплату продукції, що вже поставлена чи знаходиться в дорозі, проводиться у програмі 1С: бухгалтерія. Але, у свою чергу, це займає дуже велику кількість часу, тому одному бухгалтеру не завжди вдається контролювати процес погашення дебіторської заборгованості.

Одним з методів контролю є аналіз. Правильний та постійний аналіз дає змогу контролювати змінення суми дебіторської заборгованості, своєчасно реагувати на будь які зміни та проводити необхідні заходи для покращення [1].

Кожен рік зростає сума дебіторської заборгованості на кінець року. Та це питання потрібно вирішувати. Так як тенденція постійного збільшення дебіторської заборгованості може призвести до зменшення обігових коштів, зменшення платоспроможності підприємства та може призвести до банкрутства [2].

Підприємство не має відповідних норм контролю. Кожен працівник проводить його на свій розсуд, якщо взагалі замислюється про це.

Контроль на усіх рівнях, призведе до покращення розрахунків з дебіторами. Найефективніший облік розрахунків з дебіторами проводиться тільки за наявності незалежного контролю.

Отже, для визначення методів удосконалення контролю необхідно виділити його недоліки.

Основним недоліком контролю розрахунків з дебіторами у ФГ «Промінь-47» є майже зовсім його відсутність. Працівники здійснюють його дуже поверхово. Не проводячи при цьому аналіз та суцільну перевірку. Первинні документи перевіряються, але відсутній контроль за паперовими документами.

Так як бухгалтери на підприємстві, виконують лише облік, а саме документальну його частину, тобто оформлення документів, та реєстрація господарських операцій у програмі, дебіторська заборгованість виходить з під їх зору контролю. Вони не виконують контроль та аналіз відповідних факторів [3].

Також недоліками контролю та методами їх покращенням є.

Відсутність контролю як поняття. Робота бухгалтерів ніяк не перевіряється. Так як головний бухгалтер тимчасово (у зв'язку з війною) знаходиться у іншій країні не присутній безпосередньо на підприємстві, контроль зовсім не проводиться. Тому треба затвердити контроль на усіх рівнях підприємства. Розробити план його введення, визначення суб'єктів контролю та їх обов'язки. Затвердити проведення контролю наказом по підприємству.

Створити внутрішні звіти, щоб на кінець кожного місяця головний бухгалтер зміг побачити роботу бухгалтерів (таблиця 1):

Таблиця 1

Запропонований Звіт обліку дебіторської заборгованості ФГ «Промінь-47»

Звіт обліку дебіторської заборгованості на 31.01.2023 (тис. грн.)						
Вид ДЗ	На початок періоду	Дт	Кт	На кінець періоду	Резерв сумнівних боргів	% сумнівної заборгованості
За товари	1568,5	197,1	105,3	1660,3	106,0	6,39
З працівниками	35,8	10,6	9,1	37,3	-	-
Інша	3495,8	215,4	168,5	3542,7	269,6	7,61
...
Разом	5100,1	423,1	282,9	5240,3	375,6	7,17

Заповнити таку таблицю можна на основі оборотно-сальдової відомості по рахунках. Збільшення резерву сумнівних боргів також аналізуючи рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів».

Такий звіт наглядно показує суму заборгованості контрагентів перед підприємством. Також для зручності, можна за допомогою системного адміністратора налаштувати програму, що сама буде підтягувати інформацію з програм та інших документів.

Відсутність аналізу розрахунків з дебіторами. Проводити аналіз нарахування та погашення розрахунків з дебіторами.

Друкуючи оборотно-сальдову відомість, наприклад з програми 1С, підтягуються всіх контрагенти та всі договори, погашені та непогашені.

Для кращого аналізу пропонуємо використовувати розроблену таблицю сервісу Excel (таблиця 2). Заповнення такої таблиці займає менше 5 хвилин в день. Але одразу видно усі необхідні показники.

Таблиця 2

Аналіз розрахунків з дебіторами ФГ «Промінь-47»

Договір	№ поставки	Сума поставк и	Строк погашення	Залишилось погасити	1 погашення	2 погашення	...
				гр. 3 – гр.1- гр.2...			
1	1	10000,00	28.02.2023	2000,00	5000,00	3000,00	
1	2	15000,00	15.03.2023	5000,00	5000,00	5000,00	
Разом		25000,00		7000,00			

Перший лист – загальні відомості про дебіторську заборгованість, додаючи колонку «Дебітор».

Всі інші – окремо по кожному дебітору у алфавітному порядку.

При закритті договору, тобто повній оплаті, його можна «приховати», щоб не заважав при огляді таблиці. Дані у інші листи можна підтягнути з першого, для зручності.

Також така таблиця підійде для аналізу та контролю також розрахунків з кредиторами, для своєчасного погашення своїх боргів підприємством. Якщо підприємство не зможе справитись з ситуацією збільшення дебіторської заборгованості, то можливо потрібним буде звернутися до третіх осіб. Тобто заключити договір аутсорсингових послуг.

Аутсорсинг полегшує для підприємству вирішення завдань, які неможливо чи недоцільно вирішувати самостійно. На сьогоднішній день ринок пропонує дуже велику кількість таких компаній.

Факторингові компанії допомагають підприємствам зовсім не переживати за погашення заборгованості. Тому що вони беруть на себе більшість ризиків, пов'язаних з несплатою дебіторської заборгованості. Допомагають у контролі та управлінні.

Список використаних джерел:

1. Кривоконь О. С., Коваль Н. І. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. - 2012. - №3. - С. 164-166.
2. Лисенко А. М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. - 2014. - №26. - С. 184-192.
3. Некрасенко Л. А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємства. *Економічний простір*. - 2012. - №12. - С. 27-34.